

Tekniska nämnden
registrator@lidingo.se

Yttrande över samrådsförslag till Översiktsplan för Lidingö stad 2024

Naturskyddsföreningen i Lidingö har tagit del av det nya samrådsförslaget till Översiktsplan för Lidingö stad och Strategisk miljöbedömning för Lidingös översiktsplan – ÖP2050 Samrådshandling 2024-02-15.

Vi ser positivt på Lidingö stads ambition att staden ska utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt som gagnar även kommande generationer. Likaså ställer vi oss bakom målen att genom bevarande och utveckling av befintliga grönområden skapa goda förutsättningar för främjandet av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och andra åtgärder som förbättrar Lidingös påverkan på klimatet och gör Lidingö bättre rustat att möta klimatförändringarna.

Vi instämmer i miljöbedömningens övergripande synpunkt att *"det finns flera bra intentioner i ÖP2050 som inte följs upp i tydliga strategier, åtgärder och riktlinjer. Detta gäller exempelvis för klimatanpassning och dagvattenhantering."*

Motsägelser

I planförslaget finns motsägelser gällande bl a grönstrukturen och trafiken som behöver klargöras:

Beträffande grönstrukturen står det att natur och grönområden alltid ska prioriteras framför bebyggelse och att grönytor ska fredas från bebyggelse: *"Lidingö stads generella hållning är att inga natur- och grönområden ska bebyggas."* Men under kategorin Eventuellt tillkommande bebyggelse gör man sedan avkall på detta i områdena Björnbo (*"en liten del av befintlig naturmark kommer att tas i anspråk"*), Högsätra (*"delar av naturmark kommer tas i anspråk"*) och Stockby (*"Utvecklingen ska så långt som möjligt inte påverka möjligheten att bibehålla och utveckla områdets specifika ekologiska och rekreativa värden"*). Detta skapar osäkerhet om vad som ska gälla när detaljplaner ska tas fram och bygglov hanteras och måste förtydligas så att skyddet blir reellt. Vi förordar ett starkare skydd för Lidingös grönytor i ÖP.

Beträffande trafiken står det i samrådsförslaget till ÖP att *"Samtliga trafikslag behövs och ska bedömas likvärdigt i planering och prioritering. Planeringen ska skapa och underhålla lösningar som ger förutsättningar för att möta Lidingöbornas efterfrågan."* Detta motsäger det som står i remissversionen av Energiplan Lidingö stad, LS 2024/189: *"För att minska klimatpåverkan från vägtrafiken ligger fokus på att göra fordon mer energieffektiva, öka användningen av förnybara bränslen och elbilar samt minska biltrafiken"* och lite längre ned i förslaget *"Transporteffektivitet innebär minskade transporter genom samhällsplanering som*

prioriterar kollektivtrafik, gång och cykel". Vi har påpekat detta även i vårt yttrande till förslaget till energiplan. Transporter står för 53 % av Lidingös utsläpp av koldioxid. För att ha en chans att leva upp till målen för Parisavtalet och Lidingös egen miljöplan skriver man i energiplanen att "Utfasningen av fossila energislag måste dock fortsätta om vi ska nå målet om nettonoll till 2045 och hålla den globala temperaturen långt under 2 grader och helst till 1,5 grader".

Biltrafiken alstrar också föroreningar som rinner ut i Lidingös sjöar, vattendrag och omgivande hav. Enligt Lidingös Blåplan är det viktigt att minska dessa utsläpp för att förbättra vattenkvaliteten, något som kan ske genom bl a minskad biltrafik. Vi saknar mer konkreta förslag till hur det skall gå till att minska biltrafiken och förordar att Lidingö stad tar tydlig ställning för en prioritering av kollektivtrafik, gång- och cykeltrafik.

Grönområden

Mindre grönområden och parker som ingår i kategorin Sammanhängande bostadsbebyggelse och Mångfunktionell bebyggelse bör finnas med på kartan, då de har stor betydelse både socialt och ekologiskt. Små grönområden är särskilt viktiga för små barn och andra som har svårt att ta sig längre sträckor på egen hand. Risk finns att dessa tas i anspråk eller naggas i kanten vid t ex förtätning av bebyggelse eller anläggning av parkeringsplatser.

Att naturmark "utvecklas och nya värden tillförs" kan innebära att den omdanas till park, vilket kan ha negativ inverkan på den biologiska mångfalden om det görs på ett ogenomtänkt sätt. Nyplanterade träd och gräsmattor ska inte enkelt kunna ersätta gamla träd eller ängsmark som tas bort. Enligt grönplanen visade naturvärdesinventering under 2013 att naturgräsmark, det vill säga mark för bete och slätter, är den naturtyp som det är mest påtaglig brist på. Vad som avses med "utveckling" och "nya värden" måste tydliggöras i ÖP.

Man bör överväga att genom planbestämmelser utöka skyddet för särskilt värdefulla träd och natur på privat mark, t ex gamla ekar, tallar och skogspartier, då dessa ingår i och är särskilt viktiga för den gröna infrastrukturen.

Ett relativt enkelt sätt att öka den biologiska mångfalden är att omföra klippta gräsmattor till äng och odlingsområden, t ex kolonilotter i områden där de boende saknar trädgårdsmark. Det senare har även många positiva effekter för människors sociala liv och ökar självförsörjningen av grönsaker, vilket i sin tur minskar transportbehoven.

Golfbanor

Golfbanor är inte allmänt tillgängliga och bör separeras från andra grönytor i kategorin Natur- och friluftsliv (som avses innefatta större sammanhängande områden där värden för friluftsliv, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster är prioriterade och förvaltas med hänsyn till friluftsliv). De bör få en egen kategori eller sorteras under Idrottsanläggning.

Planen bör beakta att även området runtomkring en golfanläggning påverkas av verksamheten såväl fysiskt (risk för golfbollar) som estetiskt (höga skyddsnät och förändrad landskapsbild). Den goda intensionen att *”Moderna idrottsmiljöer ska ha ett utbud som attraherar breda målgrupper och vara utformade för flexibel användning med utrymme för mötesplatser”* och sociotopkarteringen som utfördes under 2013, som visade att många Lidingöbor särskilt uppskattar grönområdenas "naturlighet" och rofylldhet, talar emot en utvidgning av golfbanorna på Lidingö.

Staden bör ha inflytande över hur golfanläggningarnas gränser mot omgivande mark sköts. Idag finns en tendens att man slentrianmässigt röjer bort brynvegetation överallt, vilket motverkar strävan mot biologisk mångfald.

Vatten

I Blåplanen sägs det att generellt sett är all kvarvarande oexploaterad kust i Stockholms län att anse som värdefull ur naturvårds- och rekreationssynpunkt. I ÖP 2024 är intensionen att värna Lidingös stränder och kustnära områden för allmänheten och det biologiska livet och att ingen orörd kust tas i anspråk. Där konstateras det samtidigt att *”Fritidsbåtar är en viktig del av Lidingös karaktär och fler båtplatser behövs för att möta efterfrågan i existerande anläggningar”*. Detta är tänkt att ske genom utökning av båtplatser i anslutning till befintliga hamnar med bra förutsättningar. Båttrafiken i Kyrkviken bör på sikt minska och dess vattenkvalitet förbättras. Enligt översiktsplanen ska nya uppläggningsområden prövas restriktivt i detaljplaneprocessen. I ÖP bör tydligt redovisas vilka hamnar och områden som avses att byggas ut.

Spridningen av miljöfarliga ämnen från båtbottnfärger, drivmedel och näringsämnen från båtlatriner från båtar stoppas enligt riktlinjer i Lidingös Blåplan.

Idag sker en viss smygprivatisering av Lidingös strandnära mark, vilket minskar allmänhetens tillgänglighet och skapar osäkerhet om huruvida området får beträdas. Staden ska tydligt motverka att fastighetsägare som på detta sätt ”annekterar” mark och se till att all kommunal mark upplevs som allmänt tillgänglig, genom att t ex anlägga gångstråk längs vattnet. En inventering av privatiserade stränder bör göras för att klarlägga problemens omfattning och passande åtgärder.

Lidingö stad har påbörjat och planerar fortsatt byggande av dammar för rening av dagvatten, vilket vi ser som mycket positivt. Blåplanens åtgärdsförslag, med ytor som kan översvämmas vid skyfall och kulverterade diken som återställs till öppna och meandrande diken, bör planeras för och genomföras skyndsamt och samordnas med åtgärder för groddjur och ekologiska spridningsvägar. Var och när kommande åtgärder är planerade att utföras bör redovisas i ÖP 2024.

Bebyggelse

För Eventuellt tillkommande bebyggelse bör, förutom höga ambitioner beträffande gestaltning, även gälla höga ambitioner när det gäller klimatsmarta material, låg energiförbrukning, möjlighet till lokal energiproduktion (typ solpaneler, bergvärme). Byggnaderna och ny infrastruktur ska placeras efter landskapets karaktär. Sprängning, schakt eller uppfyllning av marken ska minimeras, både med tanke på de stora ingrepp dessa orsakar och att de leder till ökat behov av energikrävande transporter. I PM Översiktlig stabilitetskartering (Sweco 2023-10-27) framhålls att: *”Samhället behöver anpassas till de förändringar i klimatet som sker idag (exempelvis ökad nederbörd eller/och högre grundvattennivåer) och de förändringar som förväntas till följd av den globala uppvärmningen (SGI, 2013). ----- Erosion, översvämning och mänsklig aktivitet (så som utfyllnader, väg-, och husbyggen, schaktning, pålning, skogsavverkning, dränering, förändringar i grundvattenförhållanden, osv.) bedöms som mest kritiska och sannolika mekanismer för eventuella framtida ras och skred på Lidingö.”*

Vegetationsklädda tak bidrar till ett svalare lokalklimat och en utjämning av dagvattenflödet och förordas när det är möjligt.

Behovet av billigare bostäder och hyresrätter behöver tillgodoses även framledes.

Naturskyddsföreningen i Lidingö motsätter sig exploatering av området Brädgården och Båtbyggaren och har överklagat beslutet att bygga bostäder där.

Infrastruktur

Det är nödvändigt att framför allt tvärförbindelserna med kollektivtrafik förbättras. I nuläget är de klart undermåliga. Den enda tvärförbindelse som finns upphör tidigt på kvällen och är mycket gles utom under rusningstid.

Trycket på Lidingös som rekreationsområden från närbelägna områden i Stockholm förväntas öka och bör mötas med förbättrad kollektivtrafik och cykelbanor.

Vi efterlyser karta och riktlinjer för hur förbättrad infrastruktur för gång-, cykel och kollektivtrafik och en omdragning av Lidingöbanan kan se ut.

Helena Klangemo

Ordförande

Ann Fagerström Tronde

Styrelseledamot